

Ministerstwo Zdrowia

Departament
Oceny Inwestycji

OIOM2.0164.1.2025.KM
Warszawa, 06 marca 2025

Pani
Alicja Nowaczyk
Prezesa Zarządu Fundacji Matecznik
kontakt@fundacjamatecznik.pl

Dotyczy: Wniosku o udostępnienie informacji publicznej z 21 lutego 2025 r.

Szanowna Pani,

w odpowiedzi na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z 21 lutego 2025 r. w sprawie *Programu w zakresie edukacji i profilaktyki depresji poporodowej*, Departament Oceny Inwestycji pełniący rolę Instytucji Pośredniczącej dla Programu Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), poniżej przekazuje odpowiedzi na zadane pytania.

1. Informacje o szkoleniach z Funduszu Powera w zakresie edukacji i profilaktyki depresji poporodowej:

a. Do kogo skierowane były szkolenia?

b. Jakie grupy zawodów medycznych wzięły w nich udział i w jakiej liczbie? W przypadku położnych prosimy o wskazanie, czy były to położne podstawowej opieki zdrowotnej czy położne pracujące w szpitalach. W przypadku lekarzy proszę o wskazanie specjalizacji.

W 2018 r. Ministerstwo Zdrowia w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, ogłosiło konkurs nr POWR.05.01.00-IP.05-00-006/18 na realizację projektów przewidujących wdrożenie programu profilaktycznego pn. Program w zakresie edukacji i profilaktyki depresji poporodowej.

Szczegóły dot. przedmiotowego konkursu dostępne są pod linkiem:

https://euslugi.zdrowie.gov.pl/power/nabor-426-konkurs_profilaktyka_depresji.html

W ramach PO WER podpisano 4 umowy o dofinansowanie projektów (w II kwartale 2019 r.) o wartości ogółem jak i dofinansowania ok. 6,26 mln zł, w tym wkład UE ok. 5,27 mln zł.

Realizacja programu profilaktycznego obejmowała komponent edukacyjny (szkolenia) skierowany do kadry medycznej: **pielęgniarek i położnych POZ** oraz komponent medyczny polegający na udzielaniu świadczeń zdrowotnych (konsultacji psychologicznych) osobom zakwalifikowanym do programu (kobietom w okresie poporodowym).

Zgodnie z postanowieniami programu profilaktycznego, do udziału w szkoleniach były kwalifikowane głównie położne i pielęgniarki POZ, które w ramach swoich obowiązków przeprowadzają wizyty patronażowe. Niemniej jednak **dotatkowo**, możliwy był udział w szkoleniach również **lekarzy POZ, którzy chcieli uzupełnić wiedzę w tym zakresie**. Udział

telefon: +48 22 250 01 46
adres email: kancelaria@mz.gov.pl
www.gov.pl/zdrowie

ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

lekarzy POZ w szkoleniach miał na celu zwiększyć ich uważność na problem depresji poporodowej w czasie wizyt lekarskich kobiety czy to z problemem własnego zdrowia czy też dziecka. Ich udział był uzależniony od dostępności miejsc.

Liczba osób, współpracujących lub pracujących na rzecz placówek podstawowej opieki zdrowotnej, które zostały przeszkolone z zakresu wdrażania programów profilaktycznych opracowanych ze środków EFS wyniosła **1188**.

2. Wyniki badania przeprowadzonego w ramach programu wśród 74.234 kobiet. Prosimy o przesłanie rezultatów/podsumowania badania.

W ramach programu, została powołana Rada ds. Oceny Programu, do której została oddelegowana co najmniej 1 osoba od każdego realizatora programu. Rada odpowiedzialna była za ocenę realizacji programu, nadzór nad prowadzeniem systemu monitorowania uczestników szkoleń oraz zadań realizowanych przez pielęgniarki i położne oraz uczestników programu w tym jego podsumowanie. Poniżej przekazujemy fragmenty informacyjne z podsumowania z realizacji programu przygotowanego przez Radę:

„6-godzinne szkolenia dla personelu medycznego.

Szkolenia realizowane były zgodnie z wytycznymi Instytucji Organizującej Konkurs (IOK). Z uwagi na pandemię Covid-19 i związane z nią obostrzenia, część szkoleń (np. w makroregionie północnym – wszystkie) realizowane była w formie online.

Wyniki szkolenia.

Przed przystąpieniem do realizacji projektu Rada ds. Oceny Programu opracowała kwestionariusz pre i post test, który był dystrybuowany wśród uczestników przed i po szkoleniach realizowanych w całej Polsce.

W makroregionach łącznie zaobserwowano wzrost wiedzy u 95 proc. uczestniczek i uczestników szkoleń. Wyniki ewaluacji wykazały, że przeprowadzone przez nas szkolenie okazało się skuteczne. Poniżej przedstawiamy bardziej szczegółowe informacje.

Przed szkoleniem tylko 17% położnych i pielęgniarek oraz pozostałego personelu medycznego biorącego udział w projekcie uważało się za wykształconych w zakresie depresji poporodowej i zdrowia psychicznego. Jest to szczególnie alarmujące, biorąc pod uwagę, iż obowiązek działań prewencyjnych i prowadzenia badania oceniającego czynniki ryzyka zachorowania i nasilenia objawów depresji został wprowadzony od 2019 roku.

Wiedza uczestników szkoleń zwiększyła się w sposób istotny: wzrosła po szkoleniu, średnio o trzy punkty, z M (przed szkoleniem) = 16,10, SD (przed szkoleniem) = 3,36; do średniej M (po szkoleniu) = 19,16, SD (po szkoleniu) = 2,84. Wielkość efektu była bardzo silna, $d = 0,84$.

W badaniu przeprowadzonym przed szkoleniem dotyczącym depresji poporodowej, w grupie położnych i pielęgniarek zainteresowanych tematem zdrowia psychicznego w okresie okołoporodowym, które chciały poszerzyć swoją wiedzę, 69% uczestników nieprawidłowo oceniło występowanie depresji u kobiet w ciąży, 54% występowanie baby blues, a 59,1% - depresji po narodzinach dziecka. Tylko 67% uczestniczek zainteresowanych tematem (zgłosiły się na szkolenie) uważało, że kobieta może przyjmować leki antydepresyjne w trakcie laktacji. Tylko 33% uczestniczek badanych 3 lata po wprowadzeniu nowego standardu opieki okołoporodowej wiedziało, że niektóre pytania w Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej kodowane są w sposób odwrócony. Położne i pielęgniarki deklaryowały również, iż nie wykonują badania przesiewowego, gdyż nie wiedzą gdzie odsyłać kobiety z podwyższonym wynikiem.

Wyzwania i ograniczenia zaobserwowane podczas realizacji szkoleń.

Częstość występowania zaburzeń psychicznych w okresie okołoporodowym oraz wskaźnik samobójstw wśród osób z PPD nadal były błędnie szacowane po odbyciu szkolenia. Wskazuje to, iż mimo ogólnego wzrostu wiedzy 6-godzinne szkolenie może nie być w pełni wystarczające, by przyswoić i przećwiczyć cały materiał.

telefon: +48 22 250 01 46
adres email: kancelaria@mz.gov.pl
www.gov.pl/zdrowie

ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

Zaobserwowano również, że deklarowane lepsze przygotowanie edukacyjne do pracy z kobietami z grupy ryzyka depresji poporodowej jest związane z większą wiedzą na temat zaburzeń nastroju w okresie okołoporodowym tylko wtedy, gdy kontrolowany był wiek personelu medycznego. Młodszy wiek związany jest z faktycznie większą wiedzą, a starszy wiek związany jest z postrzeganiem siebie jako bardziej wyedukowanej/go. Wyniki programu podkreślają znaczenie uwzględniania wieku jako czynnika w zrozumieniu związku między postrzeganym przygotowaniem edukacyjnym, stażem pracy i wiedzą. Średni wiek położnych i pielęgniarek uczestniczących w szkoleniach przekraczał 40 lat, podczas gdy średni wiek położnych i położnych środowiskowych w Polsce wynosi 53 lata (NIPiP: Główna Rada Pielęgniarek i Położnych, 2022). Szczególną uwagę należy zwrócić na zapewnienie szkoleń dla starszych położnych i położnych środowiskowych, ponieważ ukończyły one programy, które nie obejmowały zarządzania zdrowiem psychicznym.

Działania edukacyjno-informacyjne dla wszystkich (informacje w MPK, telewizji, radiu, podczas pikników zdrowotnych i innych eventów, strona internetowa, filmy video, plakaty i ulotki).

W skali Polski zrealizowaliśmy więcej badań przesiewowych niż było zaplanowane, co związane jest z intensywną promocją programu przez poszczególnych realizatorów oraz zainteresowaniem tematem depresji poporodowej obserwowanym w mediach. Dodatkowo, mimo, iż pandemia covid-19 początkowo negatywnie wpłynęła na ilość zgłaszających się na konsultacje psychologiczne kobiet, promocja badań przesiewowych online wpłynęła pozytywnie na ilość wypełnień kwestionariusza Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej online, co doprowadziło do niemal 3-krotnie wyższej liczby wypełnień online niż zakładano.

W skali Polski ponad 10 000 osób obserwowało nasze media społecznościowe.

Zwiększenie dostępu do specjalistów (psychologów) i badań przesiewowych, wykonano łącznie 74 234 badań przesiewowych.

Analizując wyniki zarówno z poszczególnych rejonów jak i łączne dane zwróciliśmy uwagę na szereg zjawisk.

Monitoring programu wykazał, iż kobiety są ogólnie zadowolone, gdy personel medyczny interesuje się ich zdrowiem psychicznym, średnia ocena zadowolenia i oceny kompetencji położnych wynosiła ponad 6 punktów na skali Likerta (odpowiedzi 1 – 7, gdzie 7 oznacza bardzo wysokie zadowolenie).

Znaczenie badania poziomu lęku: analiza danych z literatury pokazuje, że podobnie jak w przypadku objawów depresji, również objawy lęku nasilają się w pierwszym roku życia dziecka. Dodatkowo znaczenie ma czas prowadzenia badania przesiewowego: przeprowadzona analiza podskali Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej ESDP – 3A badającej nasilenie lęku, wykazała istotną różnicę między średnim wynikiem czynnika lęku w pierwszym badaniu przesiewowym ($M = 2,52$, $SD = 2,199$; wykonywanym przez położną/pielęgniarkę) oraz w badaniu follow-up ($t = -10,98$, $p < 0,001$, d Cohena = $-0,304$; $M = 3,09$, $SD = 2,28$ – badanie follow-up analizujące tę zmienną odbywało się wyłącznie w makroregionie północnym). Wynik podwyższony (6 punktów i powyżej), wskazujący na zwiększone nasilenie objawów lękowych, uzyskało we wstępnym badaniu przesiewowym 9,5% badanych, a w badaniu follow-up – 21,2%.

Ocenę objawów lękowych na podstawie skróconego kwestionariusza GAD 7 - GAD-2 przeprowadzano wyłącznie w badaniu follow-up wyłącznie w makroregionie północnym na próbie 1250 kobiet. Średni wynik uzyskany przez kobiety wyniósł 1,13 ($SD = 1,39$, min. = 0, maks. = 6, $n = 641$). Wynik kliniczny (3 punkty i powyżej) wskazujący na zwiększone nasilenie objawów lękowych, a tym samym na duże prawdopodobieństwo wystąpienia zaburzenia lękowego uogólnionego, miało 13,4% badanych.

Sposoby badania lęku w podstawowej opiece zdrowotnej są proste i niskokosztowe (Matthey, 2008; Kroenke i in., 2007; Pummer i in., 2016). Z uwagi na wzrost poziomu lęku w

kolejnych badaniach, zaleca się by badanie lęku włączyć w kolejne badania przesiewowe przeprowadzone w pierwszym roku życia dziecka.

Myśli o zrobieniu sobie krzywdy – pozycja 10 ESDP. Analiza danych z programu Przystanek MAMA dotycząca nasilenia myśli o zrobieniu sobie krzywdy (pozycja 10 Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej) wykazała, że 2% kobiet badanych w kontakcie bezpośrednim, przez położną, w pierwszym roku po narodzinach dziecka miało myśli o zrobieniu sobie krzywdy. Natomiast, w samobadaniu Edynburską Skalą Depresji Poporodowej w badaniu online, obecność myśli o zrobieniu sobie krzywdy deklarowało aż 45 % badanych!!

1/3 kobiet, które zadeklarowały takie myśli w obecności położnej, nie miała podwyższonych objawów depresji, a ponad 40 % - nie miało podwyższonych objawów lęku.

Za szczególnie istotny Rada uważa wniosek, iż monitorowanie odpowiedzi na tę pozycję w kwestionariuszu, dotyczącą myśli o zrobieniu sobie krzywdy jest istotne również wtedy, gdy kobiety nie doświadczają nasilonych objawów depresji i lęku.

Jawność versus anonimowość badań przesiewowych. Realizatorzy programu we wszystkich makroregionach zaobserwowali dużą rozbieżność między odpowiedziami udzielanymi online i w kontakcie bezpośrednim z położną/pielęgniarką. Podczas badania w obecności położnej/pielęgniarki uzyskały średni wynik ESDP 4.73 (SD = 4.15). Kobiety (n=20,454), które wykonywały samobadanie na stronie projektu otrzymywały średni wynik 16.05 (SD = 5.975). Podwyższony wynik, wskazujący na ryzyko objawów depresji uzyskało 7,2% w badaniu w kontakcie i 85 % matek w badaniu online. W profilaktyce zdrowia psychicznego w okresie okołoporodowym bardzo ważne jest utrzymanie możliwości samobadania online: wyższa anonimowość badania może ułatwiać ujawnianie prawdziwych myśli dotyczących swojego dobrostanu i objawów depresyjnych. Ważne jest, by po samobadaniu, kobiety otrzymywały wynik wraz z listą miejsc, gdzie można uzyskać bezpłatną i szybką pomoc.

Świadczenia zdrowotne: wizyta u psychologa.

Mimo iż zrealizowaliśmy oczekiwany wskaźnik i program budził coraz większe zainteresowanie wraz z czasem trwania, nasze badanie wykazało, że liczba kobiet, które skorzystały z porad dotyczących skierowań, była stosunkowo niska, ponieważ tylko 8% skierowanych kobiet zapisało się na konsultacje, a 6% wzięło udział we wszystkich trzech konsultacjach psychologicznych.

Ten wskaźnik mieści się w przedziałach podanych w literaturze światowej (Goodman & Tyler-Viola, 2010; Miller i in., 2009) i pokazuje, że akceptacja porady dotyczącej skierowania przez matkę, którą zdefiniowaliśmy jako dodatek do kroku 2, nadal stanowi słaby punkt w procesie prewencji depresji poporodowej.

Nasze wyniki wskazują, że proces prewencji depresji poporodowej powinien zostać rozszerzony z dwustopniowego (krok 1 = identyfikacja plus krok 2 = skierowanie/interwencja) na trzystopniowy (krok 1 = identyfikacja plus krok 2 = skierowanie i akceptacja skierowania przez matkę plus krok 3 = interwencja), podkreślając moment rozmowy między matką a pracownikiem służby zdrowia o wyniku badań przesiewowych, który może wpływać na akceptację skierowania po pozytywnym wyniku badania PPD.

Wnioski.

Pracownicy medyczni powinni być świadomi niskiego wskaźnika korzystania ze skierowań oraz czynników ryzyka, które uniemożliwiają szukanie pomocy. Dodatkowo, unikanie szukania pomocy jest charakterystycznym objawem depresji, zgodnym z brakiem dbałości o siebie typowym dla funkcjonowania w stanie depresji - co staraliśmy się przekazać uczestnikom szkoleń i współpracującemu personelowi medycznemu. Samo przekazanie wyniku nadania przesiewowego nie wystarczy by kobieta skorzystała z bezpłatnej pomocy psychologicznej. Kluczowa wydaje się rozmowa przeprowadzona przez położną, zasadne

wydaje się pytanie młodej mamy o wcześniejsze trudności emocjonalne/ wystąpienie depresji w historii życia. Zdajemy sobie sprawę, że skuteczność programu oceniana jest realizacją poszczególnych wskaźników, jednak wyjątkowo ważne wydała się nam analiza dodatkowej ankiety, którą wypełniali psychologowie lub kobiety w badaniu follow-up. Na pytanie: co Panią sprowadza na konsultacje, kobiety odpowiadały – porada/ namowa położnej. Wydaje się nam, że ta „jakościowa” odpowiedź również świadczy o efektywności szkoleń, sensowności wdrażania programu i zasadności wspierania położnych/pielęgniarek w dbaniu o zdrowie psychiczne w okresie okołoporodowym.”

Z wyrazami szacunku

Małgorzata Iwanicka-Michałowicz
Zastępca Dyrektora
/dokument podpisany elektronicznie/